

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ – ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

## ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΒΑΣΙΣΜΕΝΟ ΣΤΟ ΒΙΩΜΑΤΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΕ  
ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ  
ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2015



# «ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ, ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΜΑΣ ΠΡΙΝ ΧΡΟΝΙΑ ΕΚΑΤΟ»



Μουσείο Λαϊκής Τέχνης

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΚΛΕΙΩ ΦΛΟΥΡΕΝΤΖΟΥ

ΜΑΡΤΗΣ 2015

**Προτεινόμενο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Μουσειακής Αγωγής:**

*Μια φορά κι έναν καιρό, στην Κύπρο μας πριν χρόνια εκατό*

**Εποπτεία:** Τερέζα Λαμπριανού, ΕΔΕ

**Σχεδιασμός Προγράμματος:** Κλειώ Φλουρέντζου, Σύμβουλος Μουσειακής Αγωγής

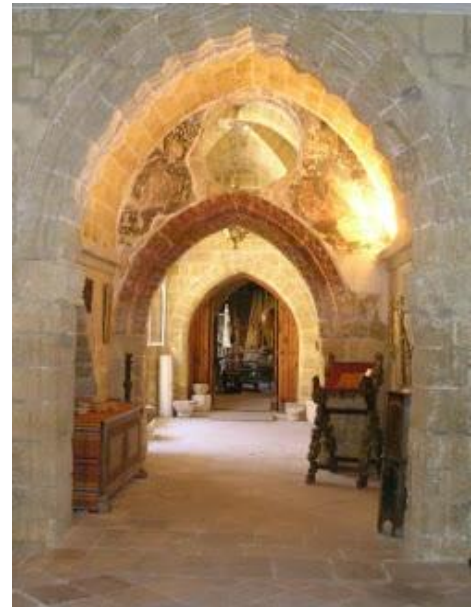
**Εκπαιδευτικός Χώρος:** Μουσείο Λαϊκής Τέχνης

**Σελίδωση:** Κύπρος Πισιαλής, Σύμβουλος Εικαστικής Αγωγής

### ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

**Το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης Κύπρου** ιδρύθηκε από την Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών το 1937 και στεγάζεται στους χώρους του Παλαιού Αρχιεπισκοπικού Μεγάρου. Βρίσκεται στην πλατεία του Εθνομάρτυρα Κυπριανού, δίπλα από τον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Ιωάννη και ακριβώς απέναντι από την είσοδο του ιστορικού Παγκύπριου Γυμνασίου. Ο Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός, ο οποίος απαγχονίστηκε το 1821 από τους Τούρκους, συνελήφθηκε και μεταφέρθηκε στον χώρο του μαρτυρίου του, από αυτό εδώ το κτήριο. Στον όροφο του κτηρίου υπάρχει το δωμάτιο που χρησιμοποιούσε και που είναι γνωστό με το όνομά του

Το κτήριο του Μουσείου είναι κτίσμα του 15ου αιώνα, γοτθικό με μεταγενέστερες προσθήκες. Η πλούσια διακοσμημένη γοτθική καμάρα με την αξιόλογη τοιχογραφία του Ευαγγελισμού (16ος αι.), ιταλοβυζαντινής τέχνης, φέρει τμήμα ελληνικής επιγραφής και αποκαλύφθηκε το 1950. Στις αρχές του 13ου αιώνα η περιοχή ήταν Φράγκικη (Λατινική) και το τμήμα του παλαιού κτηρίου χρησιμοποιούταν ως μοναστήρι από το τάγμα των Βενεδικτίνων. Εξάλλου το τάγμα των Ιωαννιτών είχε ναό στο όνομα του αγίου του τάγματος. Ο Ούγος ο Α΄ και ίσως και άλλοι Φράγκοι βασιλείς έχουν ταφεί στην περιοχή. Το κτήριο περιήλθε στην κυριότητα της Ορθόδοξης Εκκλησίας προ της τουρκικής κατάκτησης της Κύπρου (1570 μ.Χ.). Η δύσκολη περίοδος της Τουρκοκρατίας απαιτούσε και έξυπνους τρόπους διαφυγής γι' αυτό και εκμεταλλεύτηκαν τις μυστικές εξόδους του παλαιού μοναστηριού που εκτείνονται με υπόγειες σήραγγες κάτω από το κτήριο της παλαιάς Αρχιεπισκοπής προς το αρχοντικό του Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου και το Παγκύπριο Γυμνάσιο. Κάτω από το Παγκύπριο Γυμνάσιο βρίσκεται η λεγόμενη «κρύπτη των Φιλικών», από όπου συνεχίζουν οι σήραγγες προς τις κρυφές εξόδους των τειχών της Πύλης Αμμοχώστου.



Το 1950 έγιναν, από τον τότε Αρχιεπίσκοπο Κύπρου, Μακάριο Γ΄, τα εγκαίνια του πρώτου μικρού μουσείου, που σταδιακά εμπλουτίστηκε και επεκτάθηκε στο ισόγειο της παλιάς Αρχιεπισκοπής. Κατά τη διάρκεια των γεγονότων του 1955-1959 το Μουσείο αναγκάστηκε, σε τρεις διαφορετικές περιπτώσεις, να κλείσει. Επίσης, το καλοκαίρι του 1974 όταν έγινε η τουρκική εισβολή, η συλλογή μεταφέρθηκε σε ασφαλισμένες περιοχές και το Μουσείο έμεινε κλειστό για ένα χρόνο περίπου. Παρόλα αυτά οι περιπέτειες δεν είχαν τελειώσει. Τα αντικείμενα χρειάζονταν άμεση συντήρηση, η στέγη του κτηρίου ήταν έτοιμη να καταρρεύσει και η υγρασία προκαλούσε ανεπανόρθωτη ζημιά στα εκθέματα. Το 1990 η Α. Μ. ο αείμνηστος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρυσόστομος Α΄ γενναιόδωρα προσφέρθηκε να καλύψει τα έξοδα και έτσι το 1990 ακολούθησαν εκτεταμένες αναστηλωτικές εργασίες, οι οποίες ολοκληρώθηκαν τον Απρίλιο του 1996, όταν οι καινούργιες εκθέσεις στο ισόγειο άνοιξαν για το κοινό.

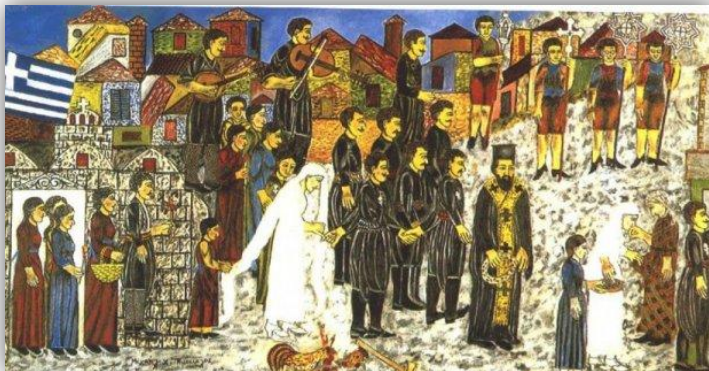
Πολλά από τα αντικείμενα του Μουσείου αποκτήθηκαν από δωρεές, άλλα αγοράστηκαν κατευθείαν από τους χωρικούς είτε από ιδιωτικές συλλογές. Τα περισσότερα αντικείμενα προέρχονται από τις κατεχόμενες μας περιοχές. Στις συλλογές του Μουσείου υπάρχουν έργα υφαντικής, αγγειοπλαστικής, κεντητικής, μεταλλοτεχνίας, ξυλογλυπτικής, καλαθοπλεκτικής, δερματοτεχνίας, λαϊκής ζωγραφικής, φορεσιές, δαντέλες, γεωργικά εργαλεία, εργαλεία υφαντικής κ.ά. Αξιοπρόσεκτη είναι η θύρα του Αγίου Μάμαντος (19<sup>ος</sup>), από την οποία εμπνεύστηκε για το ποίημα του, «Λεπτομέρειες στην Κύπρο», ο Γιώργος Σεφέρης, φίλος του ζωγράφου και πρώτου Διευθυντή του Μουσείου, Αδαμάντιου Διαμαντή. Στο Μουσείο εκτίθενται επίσης τοιχογραφίες από ένα καφενείο στο Γέρι, οι οποίες απεικονίζουν τον Αθανάσιο Διάκο και τον Παναγιώτη Κουταλιανό. Παρόμοιες τοιχογραφίες επιβιώνουν ακόμη σ' ένα καφενείο στην Κρήτου Τέρρα στην Πάφο. Σημαντικοί πίνακες ζωγραφικής είναι αυτοί του Μ. Κάσσιαλου, «Ο γάμος», του Ι. Κισσονέργη, «Καρπασίπισσα» και του Α. Στυλιανού «Η Λάπηθος».

Το Μουσείο έχει μια μεγάλη συλλογή αργυροχρυσοχοΐας από δωρεές, όπως είναι αυτή του κατεχόμενου μοναστηριού του Αποστόλου Ανδρέα και της περίφημης συλλογής της Μαρίας Ελευθερίου-Γκαφιέρο. Επιπλέον, το 2011 το Μουσείο Αργυροχρυσοχοΐας έκλεισε και η συλλογή του φιλοξενείται στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης Κύπρου. Σήμερα το Μουσείο αριθμεί πάνω από 5000 αντικείμενα.

Για την όλη δράση και προσφορά της η Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών στις 24 Μαρτίου 1946». <http://www.cypriotstudies.org/Mouseio.html>

## ΕΚΘΕΜΑΤΑ

Τα εκθέματα, στα οποία επικεντρώθηκαν οι δραστηριότητες:



Μιχαήλ Κάσιαλος, «Ο Γάμος»



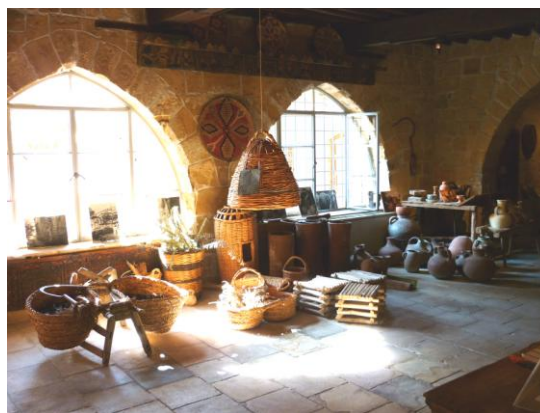
Παραδοσιακά μουσικά όργανα



Κεντήματα



Παραδοσιακές ενδυμασίες




Οικιακά σκεύη


## ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

### ❖ Ανάγνωση και συζήτηση με τα παιδιά, σχετικής ιστορίας, σε μορφή Power Point


Μια φορά κι έναν καιρό,  
στην Κύπρο μας, πριν χρόνια εκατό,  
άνθρωποι απλοί εξούσαν,  
σ' ένα όμορφο χωριό.




Άντρες, γυναίκες και παιδιά  
ολημερίς ως αργά,  
μοχθούσαν στους αγρούς,  
για να 'χουν άφθονους καρπούς.



Με δρεπάνια κοφτερά θερίζανε  
της Μεσορίας τα στάχσα τα χρυσά.  
Τα σπόρια στο χειρομύλι άλεθαν  
και αλεόρι στοιβαζαν μεμιάς!



Κουλούρια και ψωμιά αχνίζανε  
στον φούρνο την πορά  
και η γειτονιά μοσχομύριζε  
απ' του ψωμιού την ευωδιά!



Τεχνίτες και τεχνίτριες με τα δυο τους χέρια φτιάχναν,  
τσέτσους, καλάθια, ταμποτσιές  
δουκάνες και σουβάντζες πλουμιστές,  
ξυλόγλυπτα τοιχάρματα,  
κολότζια σκαλιστά,  
πιθάρκα, κούζες  
και πιάτα αλειφτά





Χρυσοχέρες, χαμηλοβλεπούσες κόρες,  
που έμεναν στο σπίτι ώρες,  
γαμπρόν άξιον εκαρτερούσαν,  
προικιά στον αργαλειό ύφαιναν  
και με βελόνια κεντήματα κεντούσαν.

Και σαν οι νιοι μαζεύονταν  
σε πανηγύρια και γιορτές,  
μεταξωτά πουκάμισα φορούσανε,  
βράκες, ζιμπούνια και ζώστρες πλουμιστές.


Και οι κορασιές σαν πήγαιναν  
σε γάμους και βαφτίσια,  
με πολύχρωμες σαγιές καμάρωναν  
και σταμπωτά μαντήλια.




Καρσλαμάδες να χορέψουνε,  
ζείμπέκικο, σούστα και σουρτό,  
τον κύκλο όλοι να σόρουνε,  
στον λαουτάρη και βιολάρη το ρυθμό.

Έτσι κυλούσε η ζωή, στην Κύπρο το μικρό χωριό.  
Ώσου τα χρόνια πέρασαν κι όλα άλλαξαν από τη γη ως τον ουρανό!  
Μπορεί οι άνθρωποι να «φύγανε», μα τα τεχνήματά τους μέινανε.  
Να είναι της γνώσης η πηγή, για τη ζωή την πρωτηνη .

Ό,τι τότε οι άνθρωποι έφτιαζαν, με αγάπη περισηη,  
τα μελετούμε σήμερα με σεβασμό και προσοχη πολλη.  
Στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης θα τα βρούμε.  
Τι λέτε; Πάμε να τα δούμε;



*Εικονογράφηση: Έργα (πίνακες) του Μιχαήλ Χρυσόμειου  
Τετράστιχα: Χλείω Φλουρέντζου*

- ❖ Προβολή εικόνων και πληροφοριακού υλικού σχετικό με τα διάφορα αντικείμενα λαϊκής τέχνης, τα οποία εκτίθενται στο Μουσείο.
- ❖ Τα παιδιά δοκιμάζουν να διαβάσουν ένα εικονόλεξο, αντικαθιστώντας τις εικόνες με λέξεις που έχουν ακούσει κατά την παρουσίαση.

<http://mousaqd.schools.ac.cy/index.php/el/ekp-programmata-lef-mia-fora-ki-enan-kairo-100-chronia-prin>

- ❖ Χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες, εφόσον θα ακολουθήσει η επίσκεψη στο Μ. Λ. Τ.
- ❖ Συζήτηση σχετικά με την αναμενόμενη στάση και συμπεριφορά μέσα στο Μουσείο.

## ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

### Εισαγωγή

#### Έμφαση:

- Ποιες γνώσεις και εμπειρίες θα αποκτήσουν τα παιδιά;
- Ποιες δεξιότητες θα καλλιεργήσουν (π.χ. παρατήρηση, διατύπωση ερωτημάτων, καταγραφή, εξερεύνηση δεδομένων, εστιασμένη παρατήρηση, ερμηνεία);
- Ποιες στάσεις/αξίες θα καλλιεργήσουν (π.χ. συνεργασία, ενσυναίσθηση, αποδοχή σεβασμός πολιτιστικής κληρονομιάς, μουσειακών μνημειακών χώρων, καλλιέργεια κουλτούρας για επίσκεψη σε μουσεία);

#### Στόχοι

Τα παιδιά:

- να εντοπίζουν τεκμήρια που φανερώνουν τη ζωή των ανθρώπων της Κύπρου, αρχές του 20<sup>ου</sup> αιώνα.
- να εντοπίσουν στοιχεία αλλαγής και συνέχειας (σύγκριση παρόντος και παρελθόντος).
- να μελετήσουν έργα του λαϊκού ζωγράφου Μιχαήλ Κκάσιαλου και να γνωρίσουν την τεχνοτροπία του, έτσι ώστε να δημιουργήσουν δικά τους εάν το επιθυμούν.
- να γνωρίσουν το κυπριακό, παραδοσιακό τραγούδι καθώς και τα κυριότερα μουσικά όργανα που το συνοδεύουν, αναγνωρίζοντας τον ρόλο και την παρουσία τους στη ζωή μας, σήμερα.
- να αντιληφθούν και να παρουσιάσουν δημιουργικά, τον τρόπο ζωής αλλά και την τεχνολογία που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι τέλη του 19<sup>ου</sup> και αρχές του 20<sup>ου</sup> αιώνα.

- να εντοπίσουν στοιχεία που φανερώνουν τη σχέση των φύλων την εποχή εκείνη (έμφαση στη θέση της γυναίκας στην κυπριακή κοινωνία, τέλος του 19<sup>ου</sup> – αρχές του 20<sup>ου</sup> αιώνα)
- να οργανώσουν και να παρουσιάσουν θεατρικά δρώμενα, σχετικά με τη ζωή και τις συνήθειες των ανθρώπων, λίγες μέρες πριν από έναν κυπριακό γάμο (αρχές 20<sup>ου</sup> αιώνα).

## Δραστηριότητες

### 1. Υποδοχή στο προαύλιο

- ✓ Η εμψυχώτρια υποδέχεται τα παιδιά με παραδοσιακή ενδυμασία .
- ✓ Με την *μερρέχα* ραίνει με ροδόσταγμα τα χέρια των παιδιών για να τα καλωσορίσει με τον παραδοσιακό τρόπο, όπως γινόταν παλιά.

### 2. Μελέτη έργου του Μιχαήλ Κκάσιαλου «Ο ΓΑΜΟΣ»

- ✓ Τα παιδιά συγκεντρώνονται μπροστά στον πίνακα του Μ. Κκάσιαλου «Ο γάμος». Η εμψυχώτρια αφηγείται μια αυτοσχέδια ιστορία με μουσική υπόκρουση: «Μια φορά κι έναν καιρό, στην Κύπρο μας πριν χρόνια εκατό, ένας γάμος έγινε, με νύφη και γαμπρό! Καλεσμένο ήταν όλο το χωριό...!»
- ✓ Συζήτηση μπροστά στον πίνακα με στόχο τα παιδιά να εντοπίσουν διάφορα στοιχεία από τη ζωή των ανθρώπων της Κύπρου πριν «χρόνια εκατό»
- ✓ Η συζήτηση, με βάση τον πίνακα, κινείται γύρω από τους ακόλουθους άξονες:
  - «**Προίκα**» (επεξήγηση του όρου): Με τι είδους προικιά (κενήματα, υφαντά) γέμισε, πριν από τον γάμο, η νύφη το μπαούλο της και πώς τα έφτιαξε;
  - «**Πρόσκληση**»: Με ποιο τρόπο προσκαλούσαν, άραγε, οι γονείς τους συγγενείς και συγχωριανούς στον γάμο των παιδιών τους;
  - «**Γαμήλια δώρα**»: Τι είδους αντικείμενα προσφέρονταν ως δώρα στους γάμους, αλλά χρησιμοποιούνταν και στην καθημερινή ζωή; (σκεύη, εργαλεία, τρόφιμα)
  - «**Ενδυμασία**»: Πώς ντύνονταν οι άνθρωποι στους γάμους αλλά και σε άλλες επίσημες κοινωνικές εκδηλώσεις;
  - «**Διασκέδαση**»: Πώς διασκέδαζαν συνήθως στους γάμους; (Παραδοσιακή μουσική/μουσικά όργανα)



- ### 3. Ξενάγηση σε συγκεκριμένους χώρους του Μουσείου με βάση συγκεκριμένο σενάριο (συζήτηση – διερεύνηση πηγών – συμπεράσματα): «Ελάτε να τρυπώσουμε με τη φαντασία μας μέσα στον πίνακα του Μιχαήλ Κκάσιαλου και να ταξιδέψουμε πίσω στο χρόνο... Μπορεί να γνωρίσουμε κάποιους από τους ανθρώπους αυτούς και να μάθουμε τι είδους προετοιμασίες έγιναν πριν από το γάμο! »





*Χώροι διακίνησης και σενάριο συζήτησης κατά τη ξενάγηση:*

**Οικιακά σκεύη, κούζες, πατέρια...**

«Τι δώρα άραγε έχουν συγκεντρώσει οι καλεσμένοι.»

**Κεντήματα**

«Προσπεκτικά! Η νυφή γέμισε το σεντούκι με την προίκα της. Στον αργαλειό ύφανε...»

**Ενδυμασίες**

«Έτοιμα τα ρούχα της οικογένειας! Σε λίγο θα έρθουν για να ετοιμαστούν για το γάμο! Θα φορέσουν...»

**Παραδοσιακά μουσικά όργανα**

«Οι μουσικοί του χωριού ετοιμάσαν τα μουσικά τους όργανα και είναι έτοιμοι να ξεκινήσουν για...»



#### 4. Σχηματισμός τεσσάρων ομάδων:

- Συγκέντρωση των ομάδων σε τέσσερις ξεχωριστές αίθουσες, στον χώρο του Μουσείου.
- Υλικά – Μέσα για κάθε ομάδα:
  - ✓ Μια καρτέλα με οδηγίες για «ζωντάνεμα» συγκεκριμένης εικόνας
  - ✓ Αντίγραφα αντικειμένων
  - ✓ Ενδυμασία για κάθε παιδί
  - ✓ Παράλληλη ανατροφοδότηση από την εμπυχώτρια και τη δασκάλα της τάξης.

## ΚΑΡΤΕΛΕΣ ΟΜΑΔΩΝ

### «Καλέσματα» (πρόσκληση) (για παιδιά Γ' τάξης)

Τα κουλούρια του γάμου πρέπει να ετοιμαστούν!  
Θα δοθούν στους καλεσμένους μαζί με ένα κερί!  
Ναι! Καλά καταλάβατε!  
Ήταν η πρόσκληση για το γάμο!

Η μάνα, ο πατέρας, τα αδέρφια και συγγενείς του ζευγαριού ετοιμάζονται για το ζώμαμα και το φούρνισμα των κουλουριών.

Φορέστε τα ρούχα και χρησιμοποιήστε τα αντικείμενα που έχετε στο κουτί σας για να ζωντανέψετε την πιο πάνω σκηνή!

### «Ετοιμα τα προικιά!»

Λίγες μέρες πριν από το γάμο...

Η μάνα, η νύφη και οι μικρότερες κόρες προσπαθούν να συγυρίσουν την προίκα της νύφης μέσα στο μεγάλο, ξολόγλοπτο μπουσάλο (σεντούτζι)!  
Τι να έβαλαν άραγε μέσα;

Φορέστε τα ρούχα και χρησιμοποιήστε τα αντικείμενα που έχετε στο κουτί σας για να ζωντανέψετε την πιο πάνω σκηνή!

### «Τι δώρα να πάρουμε;» (Β' τάξη)

Οι γείτονες, ο κυρ - Αναστάσης, η κυρα - Χαρίττα, ο κυρ - Δημήτρης και η κυρα- Αλισαβού ετοιμάζουν τα δώρα για τον γαμπρό και τη νύφη!  
Τι θα δωρίσουν άραγε στο νέοπαντρο ζευγάρι;

Καλάθι γεμάτο με ...;  
Πιθάρι γεμάτο με ...;  
Κοφίνι γεμάτο με ...;  
Πιάτα αλειφτά,  
Υφάσματα;

Ντυθείτε, πάρτε τα αντικείμενα που έχετε μπροστά σας και ζωντανέψτε την πιο πάνω σκηνή!

### «Φοράμε τα καλά μας!»

Η μέρα του γάμου έφτασε...

Όλοι οι χωριανοί φορούν τα καλά τους!  
Ανάμεσά τους ο κύριος Στέφανος, η κυρά Αλισαβού και τα παιδιά τους, ο Ιωάννης και η Λουκία.

Προσπαθούν να ντυθούν με προσοχή!

Επιλέξτε τα κατάλληλα ρούχα και ζωντανέψτε την πιο πάνω σκηνή!

### «ΩΡΑ ΓΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ!»

Οι λαουτάρηδες και οι βιολάρηδες του χωριού, ετοιμάζονται να συνοδεύσουν το ζευγάρι στην εκκλησία!

Ακούστε το τραγούδι του γάμου και δοκιμάστε να το πείτε μαζί τους..!

*«Ωρα καλή τζι' ώρα χρουση  
τζι' ώρα ευλομένη...»*

Φορέστε τα ρούχα και χρησιμοποιήστε τα αντικείμενα που έχετε στο κουτί σας, για να ζωντανέψετε την πιο πάνω σκηνή.

5. Προετοιμασία και παρουσίαση του κάθε θεατρικού δρώμενου, από την κάθε ομάδα, σύμφωνα με τις οδηγίες της καρτέλας, στην ολομέλεια της τάξης (τα παιδιά κάθονται κυκλικά κοντά στον πίνακα - σημείο εκκίνησης):

✓ Παρουσίαση των θεατρικών σκηνών από τις ομάδες των παιδιών με μουσική υπόκρουση.

- ✓ Σύνδεση θεατρικών σκηνών με αποσπάσματα από την αρχική ιστορία, τα οποία αφηγείται η εμπυχώτρια ή η δασκάλα της τάξης.
- ✓ Ολοκλήρωση της παρουσίασης από μέρους των παιδιών με την πομπή των καλεσμένων, να ακολουθεί τον λαουτάρη και τον βιολάρη προς την εκκλησία υπό τους ήχους του τραγουδιού του γάμου.

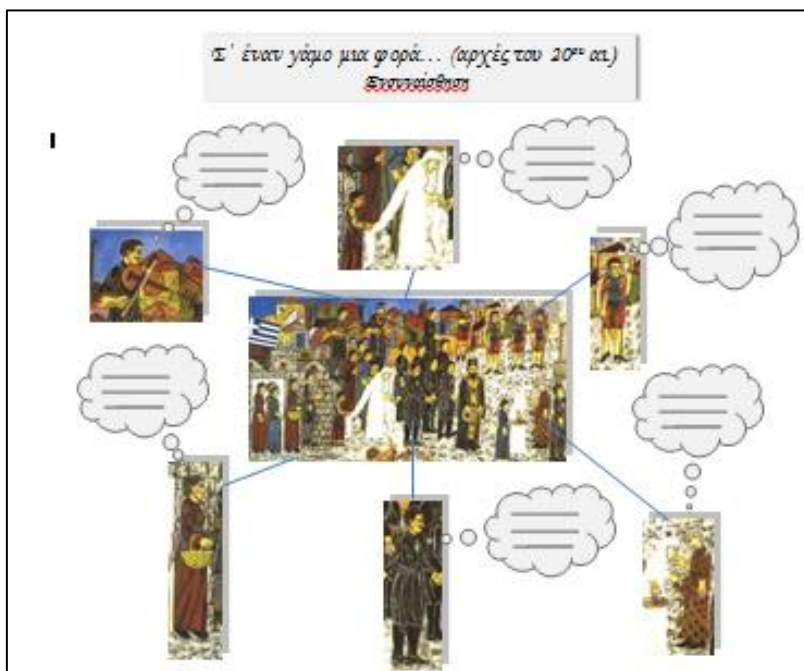
## 6. Παγωμένη Εικόνα

Όλα τα παιδιά, ως καλεσμένοι, κρατώντας γαμήλια δώρα και φορώντας τα «καλά τους ρούχα», ακολουθούν το ζευγάρι, τον λαουτάρη και τον βιολάρη, για να φτάσουν όλοι μαζί στην εκκλησία, αναπαριστώντας έτσι τη σκηνή που «αφηγείται» ο πίνακας του Κκάσιαλου, «Ο γάμος», από τον οποίο δόθηκε και η αφορμή γι' αυτή την περιήγηση πίσω στο χρόνο.



### Δημιουργική συνέχεια του προγράμματος

- ❖ Η επέκταση του συγκεκριμένου προγράμματος, μπορεί να γίνει στα πλαίσια διαφόρων γνωστικών αντικειμένων, όπως προτείνονται στη σχετική παρουσίαση: <http://mousagd.schools.ac.cy/index.php/el/ekp-programmata-lef-mia-fora-ki-enan-kairo-100-chronia-prin>
- ❖ Πιο κάτω παρατίθενται ορισμένες από τις δραστηριότητες του σεμιναρίου, το οποίο απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς



## Ιστορική ενσυναίσθηση

Για να εξηγηθούν οι συμπεριφορές των ανθρώπων στο παρελθόν πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικές ιδέες/πεποιθήσεις που είχαν για τον κόσμο και το διαφορετικό ιστορικό συγκείμενο στο οποίο έζησαν.

**Ιστορική ενσυναίσθηση**

«Για να εξηγηθούν οι συμπεριφορές των ανθρώπων στον παρελθόν πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικές ιδέες / πεποιθήσεις που είχαν για τον κόσμο, καθώς και το διαφορετικό ιστορικό πλαίσιο-συνγείμενο στο οποίο έζησαν.»

(Ολλανδία, Γ. Παυλίδου, Α. Γαϊδάνη, Χ. Β. Τσιλιό, Ρ. (2011). Διαθέσιμα ιστορικά ναύτημα και κατασκευές διασκέδασης σε εκπαιδευτικές λειτουργίες. Έκδοση ιστορικού διαλόγου με θύλακες)

## Μελέτη «ανάκρισης» ενός εκθέματος

- ΠΟΙΟΣ/Α το έφτιαξε και ΠΟΙΟΣ/Α το χρησιμοποιούσε;
- ΠΟΤΕ το κατασκεύασε και ΠΟΤΕ το χρησιμοποίησε;
- ΠΟΥ βρέθηκε και ΠΟΥ ήταν τοποθετημένο;
- Τι είναι και Τι έβαζαν μέσα
- Τι απεικονίζει;
- Τι μας λέει για την εποχή του;
- ΠΩΣ φτιάχτηκε και ΠΩΣ το χρησιμοποιούσαν;
- ΓΙΑΤΙ ήταν τόσο διαδομένη η χρήση του;
- ΓΙΑΤΙ το κατασκεύασαν;

**Μέθοδοι «ανάκρισης» ενός εκθέματος, που επιτυγχάνουν:**

- τη διακρίση πολλών πτυχών που αφορούν το έκθεμα (αντικείμενο), τον τρόπο, τον δημιουργό, το φύλο, το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο, στο οποίο αντιστοιχεί το αντικείμενο.
- την **αυτοβιωματική μάθηση**
- τη **διαβιωματική** ή διαπιστευμένη προσέγγιση

**Σύρον διακρίσεις**

- ΠΟΙΟΣ/Α το έφτιαξε; ΠΟΙΟΣ/ Α το χρησιμοποίησε;
- ΠΟΤΕ το κατασκεύασε; ΠΟΤΕ το χρησιμοποίησε;
- ΠΟΥ βρέθηκε; / ΠΟΥ ήταν τοποθετημένο;
- Τι είναι; Τι έβαζαν μέσα; / Τι απεικονίζει;
- Τι μας λέει για την εποχή του;
- ΠΩΣ φτιάχτηκε; ΠΩΣ το χρησιμοποιούσαν;
- ΓΙΑΤΙ ήταν τόσο διαδομένη η χρήση του; ΓΙΑΤΙ το κατασκεύασαν;

Παράδειγμα «Μελέτη πτυχής μίας από εκθέματα»

Πώς χρησιμοποιεί τη μεθοδολογία να υποβληθεί;

Τι δεν μπορεί να μετρηθεί η χρήση

Τι μπορούμε να υποθέσουμε;

Τι μας λέει η χρήση

© 2011, Παιδ. Ιστορικού Κέντρου

© 2011, Παιδ. Ιστορικού Κέντρου

© 2011, Παιδ. Ιστορικού Κέντρου

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ριζοπούλου-Ηγουμενίδου Ευφροσύνη, Η αστική ενδυμασία της Κύπρου κατά τον 18ο και τον 19ο αιώνα, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπεζής Κύπρου, Λευκωσία 1996
- Χατζηγαβριήλ Λοΐζου Λουκία και Χριστοφόρου-Αστραίου Τζούλια, Η συλλογή κεντημάτων και δαντέλων του Λεβέντειου Δημοτικού Μουσείου Λευκωσίας, Λευκωσία, 1996.
- Παπανικόλα, Μπακιριτζή, Δήμητρα, «Επιτραπέζια και μαγειρικά σκεύη από τη Κύπρο». Λευκωσία, 1998.
- Παπαδημητρίου, Ε., Υφάσματα από την Κύπρο. Λευκωσία, 2008.
- Τινή, Α., Η καθημερινή ζωή των Κυπρίων του 18<sup>ου</sup> και 19<sup>ου</sup> αιώνα. Λευκωσία, 2008.
- Παπαδημήτρης, Π., Ιστορική Εγκυκλοπαίδεια της Κύπρου, Εκδ. Επιφανίου, Λευκωσία, (1979 – 1980) .
- Δήμος Λευκωσίας , Κυπριακή ζωή και κοινωνία. Λίγο πριν την Ανεξαρτησία και μέχρι το 1984. Διαλέξεις Λαϊκού Πανεπιστημίου, Λευκωσία, 1993.
- Έντυπα του Κέντρου Χειροτεχνίας:
  - ✓ Τα μαντίλια της Κύπρου
  - ✓ Η παραδοσιακή αγγειοπλαστική της Κύπρου
  - ✓ Άσπρα κεντήματα και δαντέλες της Κύπρου
  - ✓ Παραδοσιακή καλαθοπλεκτική / ψαθοπλεκτική της Κύπρου
  - ✓ Λαϊκή φορεσιά της Κύπρου / Το φυθκιώτικο υφαντό